

GÁL ISTVÁN

A licenciaszerződés: a magánjogi kodifikáció vesztese?!

Bevezetés

Az 1989-90-ben bekövetkezett rendszerváltás hozta új társadalmi, valamint gazdasági viszonyok folyamatosan és egyre nagyobb igénnyel követelték a még a szocializmus időszakában született Polgári Törvénykönyv¹ „leváltását”. Azzal, hogy a kormány 1998 áprilisában elhatározta az új Polgári Törvénykönyv kodifikációját egy létező és fokozatosan erősödő problémára adott választ. A konkrét elhatározás ellenére az azóta napvilágot látott, eltérő tartalmú tervezetek közül azonban egy sem jutott el abba a szakaszba, hogy egy ténylegesen érvényesülő törvénykönyvi formát öltjön. A Polgári Törvénykönyv megalkotása és annak jelentősebb módosításai óta bekövetkezett társadalmi, valamint gazdasági változások és az azok indukálta új jogintézmények mindenképpen indokoltá tették egy új és egységes polgári kódex létrehozását. Az egyes kodifikációs tervezetek, javaslatok tartalmát áttekintve és a korábbi törvénnyel összehasonlítva, nem vonható kétségbe az újítás szükségessége.

Joggal merülhet fel bennünk a kérdés, hogy az életviszonyok változásainak ilyen mértékű felgyorsulása és kiszámíthatatlansága lehetővé teszi-e egy egységes szabályozást nyújtó törvénykönyv kialakítását? Más szóval: a nagy XIX. századi törvénykönyv-alkotási hullám után, napjainkban van-e még létjogosultsága a kódexalkotásnak.² Az érvek és ellenérvek részletekbe menő ütköztetése nélkül jelen tanulmány azt az álláspontot képviseli, hogy a jog rendszer iránti igénye, valamint a jogbiztonság követelménye mindenképpen igenlő választ ad a korábban feltett kérdésre.

Egy adott jogterület átfogó kodifikációja során állandó dilemmát jelent annak a kérdésnek a tisztázása, hol húzzuk meg a határt, azaz mely intézmények nyerhetnek bebocsátást, és melyek szabályozása marad továbbra is a törvénykönyvön kívüli területen. Előnyök és hátrányok folyamatos mérlegelése ez: csak azokat az intézményeket szabad a kodifikáció körébe vonni, amelyek arra megérették, s a szabályozás nem eredményezheti az egységes terminológia és az ellentmondás-mentesség elvesztését.

A jelenlegi Javaslat³ tartalmát áttekintve megállapíthatjuk, hogy az igyekszik megfelelni a gazdasági élet teremtette igényeknek, amelynek hatására az egyes szerződésekre vonatkozó szabályokat rendező Hatodik könyvébe olyan „újkori” kontraktusok kerültek, mint a franchise, lízing vagy a faktoring. Utóbbi szerződések valóban egyre dominánsabb szerepet töltenek be a

¹ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

² VÉKÁS Lajos: *Az Új Polgári Törvénykönyv elméleti előkérdései*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2001, 19.

³ Új Polgári Törvénykönyv a Kodifikációs Bizottság Javaslat. <http://www.kormany.hu/download/0/d7/70000/%C3%9A%20Polg%C3%A1r%20T%C3%B6rv%C3%A9ny%C3%B6nyv%20-%20a%20Kodifik%C3%A1ci%C3%B3s%20Bizotts%C3%A1g%20Javaslat%20-%20k%C3%B6zz%C3%A9t%C3%A9telre.pdf> (2012. 07. 16.)

mai kereskedelmi viszonyokban. Ugyanakkor joggal merülhet fel a kérdés, hogy a gazdasági súlyánál fogva ugyancsak jelentős és eddig azzal arányban nem álló módon szabályozott licenciaszerződés miért maradhatott ki a sorból? Faludi Gábor az új Ptk. kodifikációja során elkészítette a jogintézmény kellően részletezett és egyben egy kétszintű szabályozását nyújtó rendezését,⁴ de az végül kimaradt a Kodifikációs Főbizottság javaslatából.

Jelen tanulmány célja annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a mai kereskedelmi élet egyik kiemelkedő jelentőségű szerződésének tartott licenciaszerződés bír-e önálló szerződéstípusi jellemzőkkel? Valóban a kódexen kívül a helye, vagy csak absztraháltságának foka eredményezte azt, hogy az új Ptk. javaslat készítői által meghúzott határon kívül rekedt?

A fenti kérdés megválaszolása a licenciaszerződés tartalmának és jellemzőinek fokozatos kibontása révén lehetséges. Ennek során egyrészt megvizsgáljuk azt, hogy az eredetileg a szerzői jogi és iparjogvédelmi törvényekben gyökerező kontraktus kiragadható-e ezekből a jogszabályokból, másrészt létezik-e a szerződésnek egy olyan lényegi magva, amely a speciális részletszabályoktól függetlenül alkalmas a kódexbe foglalásra. Más szóval – és ezt tekinthetjük a legfontosabb vizsgálódási szempontnak – rendelkezik-e azokkal a tipikus szerződési elemekkel, amelyek megalapozzák az önálló szerződéstípusként történő értékelését, és egyúttal indokoltá teszik a kódexben való elhelyezését.

A vizsgálódás során az egyes licenciaszerződés altípusok meghatározásával el kell határolni az intézmény azon általános, s valamennyi vállfajára jellemző szabályait, amelyek a magánjogi kódexben helyt nyerhetnek, továbbá azon speciális, csak az egyes altípusokra jellemző ismérveket, amelyek vagy az új Ptk.-ba kerülnek, vagy továbbra is a külön jogszabályokban maradhatnak.

A kutatás során meg kell vizsgálnunk azt, hogy az intézményre vonatkozó rendelkezések, ill. azok egy részének Új Polgári Törvénykönyvbe helyezésével még biztosítható-e a kódex szabályozásának egységessége, vagy az ilyen módon történő rendezéssel már túllépünk azt a kényes határt, amelyen túl a kodifikáció előnyei helyett, annak hátrányai dominálnak.

A licenciaszerződés általános jellemzői és fogalmi fejlődése

Jelen kutatás tárgyát képező licenciaszerződés a polgári jog egyik legdinamikusabban fejlődő területének tekinthető szellemi alkotások jogának kardinális szerződése. Jelentőségét és létjogosultságát elsősorban az egyes új műszaki megoldások megjelenésének felgyorsulása és azok nemzetközi szintű egymásra épülése adja. Az innovációs fejlesztés ma már megköveteli, hogy idő- és költség-takarékossági szempontokból egy újonnan kifejlesztendő megoldás, más korábbi, de oltalomban részesített megoldásokra épüljön.

A licenciaszerződés lényege abban rejlik, hogy megteremtí az előbbi összefonódások, továbbá az adott megoldás, mint szellemi termék kereskedelmi forgalomban történő akadálymentes hasznosításának lehetőségét. Ahhoz, hogy ezt a funkcióit maradéktalanul be tudja tölteni, indokolt lenne egy – most még hiányzó – egységes szabályozás kialakítása.

Jelenleg a licenciaszerződés intézményének szabályozása meglehetősen széttagolt: alapjait egyrészt a szabadalmi törvény⁵ III. fejezete, a védjegy-törvény⁶ IV. fejezete, a szerzői jogi törvény⁷ V. fejezete, továbbá érintőlegesen a formatervezési minták oltalmáról szóló,⁸ a használati minták oltalmáról szóló⁹ és a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának

⁴ FALUDI Gábor: A licenciaszerződés. *Polgári Jogi Kodifikáció* X. évf., 2 (2008) 12-23.

⁵ 1995. évi XXXIII. tv. a találmányok szabadalmi oltalmáról.

⁶ 1997. évi XI. tv. a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról.

⁷ 1999. évi LXXVI. tv. a szerzői jogról.

⁸ 2001. évi XLVIII. tv. a formatervezési minták oltalmáról 21. § (2) bek.

⁹ 1991. évi XXXVIII. tv. a használati minták oltalmáról 12. §.

oltalmáról szóló törvény¹⁰ tartalmazza. Háttérjogszabályként mindegyik esetben a Polgári Törvénykönyv jelölhető meg.

Tekintettel arra, hogy az intézmény több vonása, jellemzője hasonlóságot mutat egy-egy tipikus szerződéssel, kézenfekvőnek tűnne a licenciaszerződést valamely Ptk. által nevesített szerződésre visszavezetni, azonban nem találunk olyan kontraktust, amelynek szabályait egyértelműen, vagy legalábbis kisebb változtatással alkalmazhatnánk rá. Az azonban kétség kívül megállapítható, és ezt eddig a bírói gyakorlat is következetesen alkalmazta,¹¹ hogy a kötelmi jog általános szabályai a licenciaszerződésre is érvényesek.

A licencia engedély adását jelenti, amely során valamely megoldás tulajdonosa/megalkotója/eredeti jogosultja más számára annak felhasználására biztosít jogosultságot. Ez dogmatikailag olyan egyoldalú jogügylet, amely a gyakorlatban kétoldalú ügyletként realizálódik; olyan szerződés formájában jelenik meg, ahol az egyik fél (megoldás tulajdonosa) kötelezettsége a felhasználásra, hasznosításra vonatkozó engedély megadása, és – ha vélelmezzük a visszerthességet – a másik fél kötelezettsége a megfelelő ellenszolgáltatás (díj) teljesítése. A megoldás jogosultja az engedéllyel áttöri a szabadalmi oltalom által létrehozott abszolút szerkezetű és negatív tartalmú jogviszonyt. Ezt tekinthetjük a licenciaszerződés kezdetleges fogalmának, azonban ebben a kontextusban a szerződés tárgya csak szabadalom lehet. Mára azonban ez a kör a know-how-nak, a védjegynek és egyéb megoldásoknak köszönhetően jelentősen bővült, így ennek fényében a meghatározást is bővítenünk kell annak érdekében, hogy valamennyi licencia altípusra kiterjedő legyen.¹²

A jogirodalmi források áttanulmányozása során további, elsősorban az iparjogvédelemhez kötődő licenciaszerződés fogalmat is találunk, így: „A licenciaszerződés valamely iparjogvédelmi jogosultság speciális hasznosításának eszköze, amellyel a jogosult a rendelkezésre álló tárgybani jog egészét, vagy meghatározott részét harmadik személy javára biztosítja; a jogosult pedig az így biztosított jog felett rendelkezéssel bír.”¹³

A licenciaszerződés általánosabb, s a jogirodalom által eddig követett fogalmát Lontai Endre határozta meg: „a licenciaszerződés alapján a licenciadó köteles a licenciatvevőt olyan – tényleges és jogi – helyzetbe hozni, hogy meghatározott műszaki megoldást meghatározott színvonalon a gyakorlatban megvalósíthasson és felhasználhasson, illetőleg meghatározott megjelöléseket alkalmazhasson, köteles továbbá ennek biztosítása érdekében a szükséges információkat rendelkezésre bocsátani, illetőleg a szükséges jogi felhatalmazást megadni, a licenciatvevő pedig – rendszerint – köteles meghatározott ellenértéket fizetni vagy más ellenszolgáltatást teljesíteni.”¹⁴ Utóbbi meghatározás már magában foglalja az intézmény több altípusát, amelyek a következők:

- tiszta szabadalmi licenciaszerződés
- tiszta know-how licenciaszerződés
- védjegylicencia-szerződés.¹⁵

Meg kell jegyeznünk, hogy a fenti elhatárolás csak a dogmatika terén játszik fontosabb szerepet, tekintettel arra, hogy az egyes speciális altípusok a gyakorlatban általában keverednek egymással, s így csak ritkán találkozhatunk azok önálló, elkülönült formáival. Gyakori az ún. vegyes, azaz a szabadalmi és know-how licenciaszerződési elemeket magában foglaló

¹⁰ 1991. évi XXXIX. tv. a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról 7. § (1) bek.

¹¹ Legf. Bír. Pf. I. 20.726/1981., Legf. Bír. Pf. IV. 20.989/1983., Legf. Bír. IV. 21.191/1982.

¹² VÉKÁS Gusztáv: *Iparjogvédelem*. In: Lontai Endre et. al: *Magyar Polgári Jog Szellemi alkotások joga*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006, 297.

¹³ BOGSCH Attila: *Az iparjogvédelmi szellemi termékfogalom egyes kérdései*. In: Szarka Ernő (szerk.): *Iparjogvédelmi kézikönyv*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1994. 430.

¹⁴ VÉKÁS, 2006. 298.

¹⁵ Uo. 298.

kontraktus és a védjegy használatára vonatkozó megállapodás is rendszerint műszaki megoldás hasznosítására vonatkozó szerződéshez kapcsolódik.¹⁶

A fenti fogalom, azon túl, hogy a licenciaszerződés tárgyi körét kibővíti, már mindenképpen részletesebb meghatározást ad a felek alapvető jogaira és kötelezettségeire nézve. Ide tartozik az, hogy a licenciadó köteles a licenciatvevőt olyan tényleges és jogi helyzetbe hozni, hogy meghatározott műszaki megoldást a gyakorlatban hatékonyan megvalósítani és felhasználni tudjon. A jogi lehetőséget a licenciadó a hasznosítási engedély megadásával, a tényleges lehetőséget a szerződés tárgyához kapcsolódó részletes és megfelelő tájékoztatással biztosítja. A licenciadó előbbi kötelezettségei szerződésszerű teljesítéséért köteles helyt állni, amely egyrészt kellékszavatosságot, másrészt jogsavatosságot jelent.¹⁷

A másik oldalon a licenciatvevő alapvető kötelezettsége a megfelelő ellenérték, azaz a licenciadó, vagy más ellenszolgáltatás teljesítése. Utóbbi alapját és kiszámításának módját a gyakorlat már megfelelően kimunkálta.

Faludi Gábor az előbbiektől eltérő és az intézmény valamennyi jelenlegi altípusát lefedő meghatározása szerint: „Licencia szerződés alapján törvényben és az Európai Közösség rendeleteiben meghatározott szellemi alkotáshoz, teljesítményhez, árujelzőhöz fűződő kizárólagos vagyoni jogok jogosultja (engedélyező) más személynek (engedélyes) engedélyt (licencet) ad olyan cselekmény végzésére (hasznosítás), amelyre kizárólagos joga kiterjed. Az engedélyes az engedélynek megfelelő terjedelmű hasznosítási jogot szerez, és ennek fejében köteles díjat fizetni.

Know-how licencia szerződés alapján az engedélyező köteles a gyakorlati ismeretet azonosíthatóan rögzítő hordozó átadására is.”¹⁸ Az előbbieken túl Faludi az intézmény keretei közé emeli a kereskedelmi név használatának engedélyezését, az egyéb, törvényben meghatározott, nem dologon fennálló kizárólagos vagyoni jog jogosultja, mint engedélyező által adott hasznosítási engedélyt, a személyhez fűződő jogok körében a hozzájárulás megadását, az alhasznosítás engedélyezését, továbbá a hasznosítás jogának átruházását. Utóbbi meghatározás a licenciaszerződés immár valamennyi lehetséges altípusát lefedi és egy univerzális fogalom meghatározást ad.

„A törvény a licenciaszerződést olyan önálló, több altípust átfogó szerződéstípusként nevesíti, amely modellezi, mind a szellemi alkotások és egyéb szellemi javak (szellemi tulajdon) oltalmi tárgyai, mind a kereskedelmi név és más személyhez fűződő jogok, valamint egyéb, törvényen alapuló nem dologi vagyoni értékű kizárólagos jogok tárgyai hasznosítási engedélyezésének gazdasági folyamatát.”¹⁹

Az új meghatározás, az eddigi gyakorlattól eltérően, a feleket engedélyezőnek és engedélyesnek nevezi, ezzel is elvonatkoztatva az egyes nevesített oltalmi formák jogosultjainak megnevezésétől. Az engedélyező – korábban licenciadó – alapvető kötelezettsége a hasznosításra vonatkozó engedély megadása, míg az engedélyes – korábban licenciatvevő – alapvető kötelessége a licenciadó megfizetése.

Összességében elmondható, hogy az utóbbi, Faludi-féle meghatározás, illetve szabályozási koncepció igazi értékét és előrelépését, az egyes eltérő altípusok, valamint a korábban a licenciaszerződés körébe nem vont, de dogmatikailag oda tartozó egyéb jogok hasznosításának egységes rendszerbe foglalása jelenti.

Az egyes licenciaszerződés fogalmak kronologikus sorrendbe állításával megfigyelhető a konkrétól az általánosig, azaz csak egy-egy speciális altípusra vonatkozó fogalomtól az egész

¹⁶ Uo. 298.

¹⁷ Uo. 301.

¹⁸ FALUDI, 2008. 13.

¹⁹ Uo. 13.

intézményt lefedő meghatározásig ívelő fejlődési vonal. Ezek alapján a Faludi-féle meghatározás adja – véleményünk szerint – az intézmény legáltalánosabb, ugyanakkor legtömörebb és az Új Polgári Törvénykönyv szabályozásába illeszkedő jellemzését, így a további vizsgálódás során, ezt kell alapul vennünk.

Jelenlegi szabályozás – szabályozási alternatíva

Tipikus szerződési elemek

A vizsgálódás során első lépésben arra kell választ kapnunk, hogy a licenciaszerződés intézménye rendelkezik-e azokkal a tipikus szerződési elemekkel, amelyek megalapozzák az önálló szerződéstípusként történő értékelését, és ezáltal indokoltá teszik a kontraktus új Polgári Törvénykönyvbe való helyezését.

Az előbbi kérdés megválaszolása érdekében az egyes szabályozási alternatívákat kínáló jogirodalmi forrásokat kell göröcső alá vennünk.

A dogmatikai kimunkálás során a licenciaszerződés kezdetben szorosan kötődött az iparjogvédelem, s elsősorban a szabadalom intézményéhez. A kezdeti fogalmi meghatározás, valamint a szerződés lényeges elemei is ehhez igazodtak és csak a kontraktus tárgyi körének kibővülésével – a védjegy, know-how és egyéb megoldások megjelenésével – indult el egy, az intézmény univerzális meghatározása felé mutató folyamat.

A különböző törvényekben megvalósult szétszórt szabályozás ellenére a jogirodalom igyekezett az intézmény valamennyi altípusát egyesítő, egységes meghatározást kialakítani, mely fejlődési vonal Lontai Endrén keresztül – véleményünk szerint – a Faludi-féle szabályozási koncepcióval érte el csúcspontját. Utóbbi modell igyekszik úgy egy egységes rendszerbe vonni az egyes eltérő altípusokra vonatkozó általános jellemzőket, hogy azok egy ellentmondásmentes szabályozást eredményezzenek.

A témával foglalkozó jogirodalmat – kiemelve a Faludi-féle szabályozási koncepciót – megvizsgálva levonhatjuk azt a következtetést, hogy a jogszabályi rendezés szűkös és széttöredezett volta ellenére az elmélet már meglehetősen jól kimunkálta az intézmény alapvető jellemzőit. A szerződés egzakt és univerzális fogalma, a felek alapvető jogai és kötelezettségei, az egyes felelősségi kérdések, továbbá a szerződés megszűnési eseteinek jogtudomány általi meghatározása mind azt mutatja, hogy mára a dogmatika által „megérlelt” intézménnyel állunk szemben.

Licenciaszerződés kontra franchise, lízing, faktoring

Ahhoz, hogy objektívabban lássuk a kontraktus új Ptk.-ban való szabályozásának kérdését, érdemes más, a Javaslatban szereplő intézményekkel összehasonlítani. A korábban ugyancsak a kódexen kívül rekedt, de ezúttal „bebocsátást” nyert franchise, lízing és faktoring szerződések,²⁰ a licenciaszerződéshez hasonlóan, meglehetősen fiatal, s csak az utóbbi időben kimunkált intézményeknek tekinthetők.

A típusok sokfélesége folytán az ugyancsak szerteágazó vállalkozási szerződés mintáját is érdemes figyelembe venni. Előbbi jogintézménynek mind az általános, mind az egyes speciális típusaira vonatkozó szabályai helyt nyertek az új Ptk.-ban, így adja magát az összevetés lehetősége. Azonban annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy a vállalkozási szerződés egyszintű szabályozási modellje a licenciaszerződés esetében is követendő megoldásnak tekinthető-e, csak a tanulmány későbbi részében kerül sor. Meg kell említenünk, hogy a vállalkozási szerződés intézményében sem a szabályozás jellegét, sem annak tartalmát illetően az új kódex nem hozott lényegi változást az előzőhöz képest.

²⁰ Franchise: Javaslat 6:377-6:382. §, faktoring: Javaslat 6:406-6:410. §, lízing: Javaslat 6:411-6:417. §.

Amennyiben részletesebben megvizsgáljuk az új Ptk. által jogbérleti szerződésként meghatározott franchise szerződést, levonhatjuk azt a következtetést, hogy az intézmény fogalmának, a felek alapvető jogainak és kötelezettségeinek, valamint a szerződés megszűnési eseteinek szabályozásával jóval kevésbé részletezett konstrukcióval állunk szemben, mint a licenciaszerződés Faludi-féle koncepciója.

A faktoring szerződés esetében ugyanazt mondhatjuk el, mint a franchise intézményénél és csupán a lízing szabályozása tekinthető a licenciaszerződés szintjét elérő részletességűnek.

Az összehasonlítás végeztével megállapíthatjuk, hogy kidolgozottságát tekintve a licenciaszerződés nem marad el, a vele „korban rokon” lízing, faktoring és franchise szerződéstől, továbbá az ugyancsak gyorsan fejlődő és szerteágazó vállalkozási szerződés szabályozása mintaként szolgálhat a licenciaszerződés számára. Az előbbi intézményeket összehasonlítva, továbbá az egyes jogirodalmi forrásokat áttekintve kijelenthetjük, hogy a licenciaszerződés immár rendelkezik azokkal a tipikus szerződési elemekkel, amelyek megalapozzák az önálló szerződéstípusként való elismerését, s ezáltal az új Ptk.-ba történő helyezését.

Általános szabályok és speciális altípusok meghatározása

Második lépésként a licenciaszerződés intézményén belül az egyes licenciaszerződés altípusok elhatárolásával meg kell határoznunk a kontraktus azon általános szabályait, amelyek az új törvénykönyvben feltétlenül helyet kaphatnak, továbbá le kell választani az egyes speciális altípusokra vonatkozó szabályokat, amelyek rendezése vagy a törvénykönyvben, vagy továbbra is a szerzői jogi és iparjogvédelmi jogszabályokban történne meg.

Az egyes licenciaszerződés altípusok meghatározásánál a dogmatikai háttérén túl elsősorban a jelenlegi rendezést nyújtó jogszabályokat kell megvizsgálnunk. A kontraktus legáltalánosabb és legrészletesebb szabályozását a szabadalmi törvény nyújtja, s mintegy ennek mintájára rendezi hatályos védjegy törvényünk a védjegylicencia-szerződés intézményét.

A korábbi jogirodalmi források többsége, elsősorban az iparjogvédelemre helyezve a hangsúlyt, a szerzői jogi törvényben szereplő felhasználási szerződést nem tekintette a licenciaszerződés körébe vonható kontraktusnak.

A szerzői jogi törvény szabályozta felhasználási szerződés megítélésénél annak jogszabályi fogalmából kell kiindulnunk. A szerzői jogról szóló törvény 42. § (1) bekezdése szerint: „Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.” Az előbbi meghatározás alapján szerző, mint engedélyező alapvető kötelezettsége a felhasználásra vonatkozó engedély megadása, felhasználó, mint engedélyes pedig ennek fejében köteles a szerződésben meghatározott díjat megfizetni.

Ha jobban szemügyre vesszük a szerzői jogi törvény adta fogalmat, továbbá szabályozást és összehasonlítjuk azt a korábban említett licenciaszerződés fogalmakkal, rájöhettünk arra, hogy e kontraktust különösebb akadály nélkül a licenciaszerződés egyik altípusának tekinthetjük.

Ugyan a jelenlegi szabályozás terén vannak eltérések az iparjogvédelmi licenciaszerződések és a szerzői jogi felhasználási szerződésekre vonatkozó rendelkezések – így a hasznosítás területi, időbeli és tárgyi hatálya – továbbá az azok által rendezett társadalmi viszonyok között,²¹ de ezek a különbségek, érdemben nem akadályozzák meg utóbbi kontraktus licenciaszerződés körébe vonását.

²¹ FICSOR Mihály: FÓRUM A Magyar Szabadalmi Hivatal észrevételei az új Polgári Törvénykönyv tervezetének a „licencia szerződésre” vonatkozó fejezetére. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* CXII. évf., 4 (2007) 86.

A további jogszabályok csupán érintőlegesen említik meg a hasznosítás eszközének tekintett licencszerződést, de annak részletszabályaiba nem bonyolódnak. Mint korábban említettük a kötelmi jog általános szabályai segítséget nyújtanak. Ennek a széttagolt és szűkszavú szabályozásnak az lett az eredménye, hogy az egyes részletszabályok kialakítása kezdetben a felekre hárult.

Az előbbi forrásokat áttekintve a licencszerződésen belül tehát a következő speciális altípusokat különíthetjük el: szabadalmi, szerzői jogi, használati minta, növényfajta, formatervezési minta, topográfiai, védjegylicencia és know-how licencszerződés.

A Faludi-féle koncepció az európai szabadalmi bejelentés (igény) hasznosítási szerződését külön altípusként határozza meg, de tekintettel arra, hogy „az európai szabadalom megadása után nemzeti szabadalmakra bomlik, tehát a végleges oltalom magyarországi hatályossá válását követően a magyar szabadalmi jog szerint lehet hasznosítási szerződést kötni az európai szabadalommal védett találmányra”²², annak önálló altípusként történő nevesítése nem indokolt.

Az egyes licencszerződés altípusok elhatárolásával és a jelenlegi szabályozás áttekintésével levonhatjuk azt a következtetést, hogy a szerződés fogalma – ideértve a felek alapvető jogait és kötelezettségeit – a szerződés létrejöttének általános szabályai, a licencia jellegére vonatkozó rendelkezések, jog- és kellékszavatosság, szerződés általános megszűnési esetei mindenképpen az intézmény egy olyan lényegi részét képezik, amelyek absztrahálva elválaszthatóak az egyes külön jogszabályoktól és ilyen módon az új Ptk.-ban helyt kaphatnak. A bevezető részben feltett kérdésre választ adva: a szerződés utóbbi lényegi magva kiragadható a külön törvények szabályozási köréből.

Egyszintű – kétszintű szabályozás

A következő, s egyben legutolsó dilemma a licencszerződés egyes speciális altípusainak szabályozási közege. A vállalkozási szerződés mintájára vagy azokat is a kódex keretei közé helyezzük, vagy meghagyjuk a külön jogszabályoknak a rendezés lehetőségét. A licencszerződés jellemzőit megvizsgálva, egyrészt az egyszintű szabályozás – azaz az egyes speciális altípusok új Ptk.-ba kényszerítése – már szétfeszítené a kódex kereteit, másrészt a Faludi-féle kétszintű szabályozás jobban tud alkalmazkodni az intézmény jövőbeli változásaihoz.

A kétszintű szabályozás kialakításával meghagyjuk a licencszerződés amúgy is dinamikusan fejlődő intézményének azt a lehetőséget, hogy az egyes újonnan megjelenő szerződéstípusok szervesen kapcsolódni tudjanak az addigi szabályozáshoz. Ha az intézmény teljes egészét az új Ptk.-ba vonnánk, akkor – azon túl, hogy már túllépnének azt a kényes határt, amit a bevezető részben említettünk – merevvé, valamint lezárttá válna a kontraktus rendezése és az egyes, később megjelenő további altípusok vagy a rendszeren kívül rekednének, vagy a kódex módosítását vonnák maguk után. A kétszintű szabályozás ilyen módon egyben stabilná, ugyanakkor rugalmassá tenné az intézmény jogi rendezését.

Ellenérvként hozható fel az előbbi struktúra kialakítására az, hogy a gyakorlatban az egyes licencszerződés altípusok csak ritkán jelennek meg vegytisztán: a kontraktus tárgya általában egy komplex műszaki megoldás,²³ ahol adott esetben keverednek a szabadalomra, védjegyre vagy know-how-ra vonatkozó elemek. Ilyen módon szerencsésebbnek és kiszámíthatóbbnak tűnne az intézmény egy helyen történő rendezése. Az előbbi felvetésre választ adva elmondható, hogy a kétszintű rendszer kiküszöböli a szabályozási kavarodást és csupán erre

²² FALUDI, 2008. 14.

²³ VÉKÁS, 2006. 297.

hivatkozva a kodifikáció céljaival ellentétes lenne az egyes speciális szabályok új Ptk.-ba kényszerítése. A bevezető részben felvetett dilemmára visszatérve: a kétszintű szabályozás kialakításával még biztosítható a kódex szabályozásának egységessége és nem tévedünk olyan területre, ahol a kodifikáció előnyei helyett, inkább már annak hátrányai érvényesülnének.

Összegzés

A vizsgálódás végeztével levonhatjuk azt a következtetést, hogy a kutatás tárgyát képező licenciaszerződést gazdasági jelentőségénél fogva az elméleti és gyakorlati élet immár olyan mértékben kimunkálta, hogy az rendelkezik egyrészt azokkal a tipikus szerződési elemekkel, amelyek az önálló szerződéstípusként történő értékelését megalapozzák, másrészt egy olyan általános, annak valamennyi altípusára jellemző, lényegi maggal, amely az Új Polgári Törvénykönyvben helyt kaphat. Tekintettel arra, hogy a bírói gyakorlat a kötelmi jog általános szabályait a licenciaszerződésekre eddig is következetesen alkalmazta, a fenti megoldás biztosítaná a korábbi gyakorlat jogszabályi szinten történő szentesítését.

A licenciaszerződés speciális altípusaira vonatkozó szabályok nem az új Ptk.-ban, hanem az egyes külön törvényekben kaphatnának helyt, ilyen módon biztosítható egy, a jogintézmény dinamikus fejlődéséhez illeszkedő rugalmas, de egyben stabil szabályozás.

Mindezeket összegezve a licenciaszerződés szabályozása tehát – a Faludi-féle koncepciót elfogadva – kétszintűvé válhatna: az általános szabályokat a kódex egyes szerződések része, míg az egyes licenciaszerződésekre vonatkozó speciális szabályokat a külön törvények rendeznék.

Figyelembe véve, hogy a licenciaszerződés a polgári jog egyik legdinamikusabban fejlődő jogterületének tekinthető szellemi alkotások jogának lényegi és a gyakorlat által is preferált szerződése, a magánjogi reformot megtestesítő Új Polgári Törvénykönyvben történő szabályozása immár az intézmény gazdasági súlyához mért szintű rendezését eredményezhetné. S végül válaszolva a címben felvetett kérdésre: azzal, hogy a licenciaszerződés az újonnan elfogadásra kerülő kódex keretein kívül reked, az intézmény ténylegesen a magánjogi kodifikáció vesztesévé válik.

ISTVÁN GÁL

License Agreement: Loser of the Codification of Civil Law?!

(Summary)

The purpose of this study is to examine the question whether the license agreement – regarded as one of the most significant contract in today's commercial sphere – has independent, typical contractual characteristics; and as a consequence of this, leaving out such type of contract from the new Civil Code is really established or not.

Giving answer to the above question is possible only by means of revealing the content and features of the license agreement progressively. In the course of this, on the one hand the study examines whether this contract, which originally rooted in copyright acts and laws of protection of industrial property rights, can be picked out from such statutes or not; on the other hand such core of this contract exists or not which is suitable to be involved in the code, independent of the special rules of detail. In other words – and this can be considered as the most important aspect of investigation – does it have those typical contractual elements which establish to be appreciated as an independent type of contract.

At the end of the investigation the conclusion can be drawn that by this time the theoretical and practical life has worked out the license agreement as the subject matter of this study, by right of its economic significance, insomuch that it possess those typical contractual elements which justify to be evaluated as an independent type of contract, and hereby to be involved in the new civil code.